

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія держави і права зарубіжних країн

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.03 Історія), 032 Історія та археологія
(спеціалізація) (код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))

освітня програма Середня освіта: історія, основи правознавства та економіки
(назва освітньої програми)

освітня програма Історія. Європейські студії (зі знанням англійської мови)
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

 Дроздов В.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої
історії та культури

протокол № 8 від 10.01.19

Завідувач кафедри
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук

 С.Б. Мухоморова
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Дроздов Віктор Володимирович, кандидат
історичних наук, доцент кафедри української і
всесвітньої історії та культури.

Рецензент програми:

Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних
наук, завідувач кафедри української і всесвітньої
історії та культури.

© Дроздов В.В., 2019

© ІДГУ, 2019

© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	26	6
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 3-8	Семінарські заняття:	
	22	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 5	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: історія змін та еволюції систем управління та правових систем зарубіжних країн, їх зв'язок із соціально-політичними процесами.

Метою вивчення дисципліни є: отримання знань про загальну історію держави та права, процеси виникнення, утворення і розвитку держави і права у певній конкретній історичній обстановці у кожній окремій країні; з'ясування питань виникнення, розвитку, а також занепаду історичних типів держави та права, форм держави та права, їх різновидів, причин і наслідків організаційних і структурних змін у державному апараті і системах права.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни «Теорія держави і права».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історія вчень про державу і право», «Основи соціології та політології».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. **Знання:** знати історію виникнення державно-правових інститутів зарубіжних країн та етапи їх розвитку, основні системи права, їх зміст і місце в історії конкретних держав; знати внесок провідних європейських мислителів в теорію і практику побудови правових держав; знати

економічні, природно-географічні, соціальні, демографічні, світоглядно-релігійні, етнічні та інші фактори виникнення та розвитку інститутів держави та права в різних регіонах світу;

2. *Уміння*: аналізувати процеси, що відбуваються в політичному і правовому житті країн, що вивчаються, використовувати в професійній діяльності знання отримані протягом роботи над дисципліною; порівнювати і визначати на основі теоретичних знань даного курсу загальне та особливе в структурі і функціонуванні політичних і правових систем; аналізувати причини та обставини, що вплинули на утворення держави і права зарубіжних країн, процес їх становлення, зміну форми і політичного режиму, розуміти складні державно-правові явища сьогодення, орієнтуватися в проблемах сучасного державотворення, розвитку права й конституційного процесу.
3. *Комунікація*: демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі; встановлювати ефективну комунікацію з представниками різноманітних субкультур.
4. *Автономність та відповідальність*: самостійно опрацьовувати різні типи джерел при виконанні індивідуальних завдань; демонструвати самостійність і відповідальність при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Вступ до історії держави і права. Держава та право країн Стародавнього Сходу	4	2	2	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	9
2.	Античні держави та право. Римське право	4	2	2	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	9
3.	Феодальна держава в країнах Європи	4	2	2	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	9
4.	Європейське феодальне право	4	2	2	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	9
5.	Феодальна держава і право в країнах Азії та Африки	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	8
6.	Становлення держави нового типу в країнах західної цивілізації	6	4	2	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	11
7.	Форми держави та їх	4	2	2	-	-	-	8	1	1	-	-	-	-	11

	розвиток в епоху громадянського суспільства														
8.	Функції та механізм держави в епоху громадянського суспільства	4	2	2	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	9
9.	Право країн західної цивілізації	6	4	2	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	11
10.	Держава у країнах далекого і близького Сходу	4	2	2	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	9
11.	Право країн східної цивілізації	4	2	2	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	9
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	26	22	-	-	-	72	12	6	6	-	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Вступ до історії держави і права. Держава та право країн Стародавнього Сходу.

Предмет науки «Історія держави і права зарубіжних країн» та її місце в системі юридичних наук. Виникнення та розвиток загальної історії держави і права. Періодизація курсу історії держави і права зарубіжних країн. Методологія науки. Значення вивчення історії держави і права зарубіжних країн. Становлення протодержави. Розклад родоплемінних відносин і виникнення державної організації в країнах Сходу. Особливості суспільного ладу країн Стародавнього Сходу. Функції давньосхідних держав. Державний механізм країн Стародавнього Сходу. Центральний державний апарат. Місцевий апарат управління. Судові органи. Військо. Форми давньосхідних держав. «Східна деспотія», її загальні риси та особливості у стародавніх країнах. Давньосхідні монархії. Давньосхідні республіки. Виникнення права. Спільне у праві давньосхідних країн. Особливе у праві давньосхідних країн. Джерела права країн Стародавнього Сходу. Джерела права Вавилону. Закони царя Хаммурапі. Давньоєгипетські та давньоєврейські пам'ятки права. Правові джерела Китаю та Індії. Правові інститути давньосхідних країн. Судовий процес.

Тема 2. Античні держави та право. Римське право.

Виникнення держави в античному світі. Особливості становлення державності в Спарті, Афінах та Римі. Полісна система державної організації, значення природно-географічного фактора в її встановленні. Спільні риси та особливості суспільного ладу античних країн. Вільні категорії населення. Невільні категорії населення. Внутрішні та зовнішні функції античної держави. Державний механізм античних республік. Законодавчі, виконавчі і судові органи. Загальні риси та особливості форм республіканських античних держав. Поліси стародавньої Греції. Афінська «демократична» республіка, «аристократична» республіка в Спарті та «змішана» (аристократично-

демократична) республіка в Римі. Форма та державний механізм монархічного Риму. Принципат і домінат. Право грецьких полісів. Римське право. Джерела римського права. Інститути римського права.

Тема 3. Феодальна держава в країнах Європи.

Основні риси феодалізму. Шляхи утворення ранньофеодальних держав. Держава і право Візантії. Держава і право франків й англосаксів. Державний механізм. Королівська (княжа) влада і палацево-вотчинна система управління. Основні риси ранньофеодального права. Варварські правди. Салічна правда, англосаксонські правди. Королівське законодавство. Соціально-економічні та політичні передумови виникнення нових держав в Європі. Форми середньовічних держав. Загальні риси та особливості розвитку державних форм Англії, Франції, Німеччини: сеньйоріальна (ленна), станово-представницька та абсолютна монархії у Франції, Німеччині та Англії. Утворення та розвиток Російської (Московської) централізованої держави. Механізм середньовічних держав Європи. Зміни в суспільному ладі країн Європи у XIII—XV ст. Органи влади і управління у сеньйоріальних та станово-представницьких монархіях. Станово-представницькі установи Європи. Особливості західноєвропейського абсолютизму (класичний абсолютизм у Франції, незавершений абсолютизм в Англії, князівський (обласний) абсолютизм у Німеччині). Особливості становлення російського абсолютизму. Судові та правоохоронні органи в механізмі феодальної держави.

Тема 4. Європейське феодальне право.

Основні риси права країн континентальної Європи. «Партикулярне право» в країнах континентальної Європи: звичаєве право, міське право, канонічне право, рецепційоване римське право, королівське законодавство. Основні риси феодального права Англії: загальне право, право справедливості, судовий прецедент. Дуалістичний характер судово-правової системи Англії. Основні кодифікації феодального права. Велика хартія вільностей 1215 р. в Англії, Золота булла 1356 р. у Німеччині, Великий березневий ордонанс у Франції 1357 р. Кодифікації часів короля Людовика XIV у Франції. «Саксонське дзерцало» 1232 р., і «Карна Конституція» Карла V у Німеччині. Основні інститути феодального права у країнах Західної Європи. Цивільно-правові інститути. Злочини і покарання. Судовий процес. Особливості розвитку правових інститутів руського феодального права.

Тема 5. Феодальна держава і право в країнах Азії та Африки.

Основні риси східного феодалізму, його вплив на сутність та форму держави. Становлення феодальної держави в країнах Сходу. Основні етапи розвитку держави у Китаї, її форма та механізм, подальша модифікація східної деспотії у феодальному Китаї. Делійський султанат і імперія Великого Могола в Індії. Виникнення держави в Японії, особливості її форми та механізму, військово-олігархічний режим сьогунату. Становлення державності у арабських племен. Утворення Арабського халіфату, авторитарно-теократичний характер його форми та механізму. Утворення турецької держави, основні етапи її розвитку. Форма і механізм Турецького султанату. Загальні риси східного права: консерватизм, стабільність, традиційність норм права і моралі.

Джерела права далекосхідних країн. Основні інститути далекосхідного права. Становлення мусульманського права, основні його риси.

Тема 6. Становлення держави нового типу в країнах західної цивілізації.

Громадянське суспільство як історичний етап у розвитку людської цивілізації. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови переходу від кастово-станового суспільства до громадянського. Соціально-правова сутність громадянського суспільства, основні етапи його становлення. Ранні революції та їх вплив на становлення держави нового типу. Голландська революція. Англійська революція. Революції останньої чверті XVIII ст. та їх вплив на становлення держави нового типу. Революції середини XIX ст. в Німеччині та їх вплив на становлення держави нового типу. Буржуазна і капіталістична держава — держава перехідного типу. Основні риси буржуазної та капіталістичної держави. Ознаки перехідної держави.

Тема 7. Форми держави та їх розвиток в епоху громадянського суспільства.

Основні тенденції розвитку елементів форми держави. Форми державного правління та їх розвиток після буржуазних революцій XVII-XVIII ст. Становлення парламентсько-монархічних форм правління та їх еволюція. Реставрація монархії в Англії. Формування основних принципів британської (вестмінстерської) моделі парламентаризму. Організаційне оформлення політичних партій: ліберальної та консервативної. Еволюція парламентської монархії у Великобританії наприкінці XIX — у XX ст.: становлення домініонів, занепад парламентаризму, посилення виконавчої влади її міністеріалізація. Становлення республіканських форм правління та їх розвиток. Президентська республіка в США та її еволюція. Становлення парламентської республіки у Франції. Змішана республіка та її розвиток: Республіка Фінляндія (Суомі) та Веймарська республіка (1919—1933 рр.), французька модель змішаної форми республіканського правління. Буржуазні революції XVIII-XIX ст., їх вплив на становлення політичних режимів в країнах Західної Європи та США. Демократичний режим, його історичні форми: демократично-ліберальний, демократично-консервативний, демократично-радикальний. Недемократичний режим: бонапартистський режим у Франції (сер. XIX ст.), поліцейський режим в Німеччині напр. XIX — поч. XX ст. Фашистська концепція міцної «надкласової» влади. Тоталітаризм в Західній Європі у першій половині XX ст. Форми державно-територіального устрою в зарубіжних країнах. Складна форма: імперія та федерація. Історичні засади сучасного американського та німецького федералізму. Проста форма державно-територіального устрою. Характерні риси та особливості французького та британського унітаризму.

Тема 8. Функції та механізм держави в епоху громадянського суспільства.

Сутність держави та її еволюція в епоху громадянського суспільства. Основні етапи побудови «демократичної», «правової» та «соціальної» держави в зарубіжних країнах. Функції держави, основні тенденції їх розвитку. Зовнішні функції держави: вплив історичних обставин на зміст військової функції держави. Виникнення та розвиток в другій половині XX ст. — поч. XXI ст. функцій: забезпечення миру та світового порядку; співробітництва держав;

інтеграції в європейську та світову економіку. Внутрішні функції держави та основні тенденції їх розвитку в епоху громадянського суспільства: політична, ідеологічна, соціальна, правоохоронна, економічна. Органи законодавчої та виконавчої влади у державному механізмі зарубіжних країн. Становлення парламентів, їх місце та роль у системі вищих органів державної влади. Основні тенденції розвитку виконавчої влади в епоху громадянського суспільства. Поліцейські органи в державному механізмі розвинутих країн. Судові органи в механізмі держави країн епохи громадянського суспільства.

Тема 9. Право країн західної цивілізації.

Буржуазні революції XVIII-XIX ст., їх роль у становленні буржуазного права як права нового типу в країнах Західної Європи та США. Принципи та характерні риси нового (буржуазного) права: принципи індивідуалізму, свободи, законності, «верховенства права». Становлення світових правових сімей: англо-американська та континентальна (романо-германська). Демократизація та соціалізація права. Зміни у джерелах та структурі права. Нові інтеграційні процеси у праві. Становлення та розвиток конституційного (державного) права у зарубіжних країнах. Основні етапи та тенденції у розвитку конституційного (державного) права як галузі права. Джерела конституційного (державного) права. Основні інститути конституційного (державного) права. Цивільне право англо-американської та континентальної світових правових сімей. Кримінальне право і кримінальний процес англо-американської та континентальної правових сімей.

Тема 10. Держава у країнах далекого і близького Сходу.

Становлення й розвиток буржуазної держави — держави нового типу в далекосхідних країнах. Японська держава: Реставрація Мейдзі і становлення буржуазної держави в Японії; історичні засади сучасної японської держави. Китайська держава: Сінхайська революція 1911 р.; падіння монархії та встановлення республіки; китайський мілітаризм 1917—1949 рр.; Китайська народна республіка. Держава в країнах близького Сходу. Загальні риси та особливості державного ладу «нафтових монархій» Перської затоки (Саудівська Аравія, Бахрейн, Кувейт). «Нафтові республіки» Перської затоки та специфіка їх державного ладу: Ісламська республіка Іран; республіка Ірак. Турецька республіка та основні етапи її розвитку: історичні передумови становлення республіки у Туреччині.

Тема 11. Право країн східної цивілізації.

Право далекосхідних країн. Право Японії: основні тенденції розвитку права після революції Мейдзі; цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес. Право Китаю: китайське право та його специфіка в 1911—1949 рр.; право КНР часів Мао Цзедуна (1949—1976 рр.); китайське право у пореформений період: основні риси цивільного та суміжних з ним галузей права, кримінального права і процесу. Право мусульманських країн. Основні риси права близькосхідних країн. Право Туреччини: цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Вступ до історії держави і права. Держава та право країн Стародавнього Сходу

ТЕМА 2. Античні держави та право. Римське право

ТЕМА 3. Феодальна держава в країнах Європи

ТЕМА 4. Європейське феодальне право

ТЕМА 5. Феодальна держава і право в країнах Азії та Африки

ТЕМА 6. Становлення держави нового типу в країнах західної цивілізації

ТЕМА 7. Форми держави та їх розвиток в епоху громадянського суспільства

ТЕМА 8. Функції та механізм держави в епоху громадянського суспільства

ТЕМА 9. Право країн західної цивілізації

ТЕМА 10. Держава у країнах далекого і близького Сходу

ТЕМА 11. Право країн східної цивілізації

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	32	8	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання першоджерел; - підготовка реферату та презентації; - опрацювання тем для самостійного вивчення.	20 16 -	20 16 60	Конспект першоджерел Реферат, презентація Конспект
	Разом	72	108	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік першоджерел для самостійного опрацювання

Джерело: Трофанчук, Г. І. упоряд., 2008. *Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: Навч. посіб.* Київ: Юрінком Інтер.

1. Закони царя Хаммурапі
2. Закони Ману
3. Закони XII таблиць
4. Салічна правда
5. Велика хартія вольностей (Англія) 1215 р.
6. Знаряддя управління (13 грудня 1653 р.)
7. Білль про права (13 лютого 1689 р.)
8. Декларація незалежності США (4 липня 1776 р.)
9. Конституція США (17 вересня 1787 р.)
10. Декларація прав людини і громадянина (26 серпня 1789 р.)
11. Конституція Німеччини (16 квітня 1871 р.)
12. Цивільний кодекс Франції (1804 р.)
13. Основний закон ФРН (23 травня 1949 р.)
14. Конституція Французької Республіки
15. Конституція Японії (3 травня 1947 р.)

16. Акт про парламент (1911 р.)
17. Поправки XVI-XX до Конституції США
18. Загальна декларація прав людини (1948 р.)
19. Міжнародний Пакт про громадянські та політичні права (1966 р.)
20. Європейська Конвенція про захист прав і основних свобод людини (1950 р.)

Тематика рефератів

1. Державний устрій Стародавнього Єгипту.
2. Державний устрій Афін та Спарти.
3. Державний устрій Риму в період республіки.
4. Державний устрій Римської імперії.
5. Державний устрій Франкської держави.
6. Станово-представницька монархія у Франції.
7. Державний устрій Англії в період абсолютизму.
8. Державний лад Візантії.
9. Формування апарату державної влади США у XVIII – XIX ст.
10. Державний устрій якобінської диктатури.
11. Державний устрій та політичний режим Австро-Угорської монархії.
12. Державний устрій Османської імперії.
13. Основні напрямки в розвитку державно-правової системи США в післявоєнний період.
14. Характеристика нацистської диктатури у Німеччині.
15. Державний устрій Франції в післявоєнний період.
16. Державний устрій Великої Британії в післявоєнний період.
17. Державний устрій та політичний режим Італії в період фашизму (1922 – 1943).
18. Реставрація Мейдзі і становлення буржуазної держави в Японії.
19. Загальні риси та особливості державного ладу «нафтових монархій» Перської затоки.
20. Державний устрій Китайської народної республіки.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді доповіді та її презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в комбінованій формі та включає три рівня: відповіді на тестові питання, визначення термінів, відповіді на теоретичні питання .

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

І рівень

1. За формою управління Давньоєгипетська держава була:
  - а) республікою;
  - б) тиранією;
  - в) абсолютною монархією;
  - г) східною деспотією.
2. Визначте найвищу за статусом варну Стародавньої Індії:
  - а) брахмани;
  - б) кшатрії;
  - в) вайши;
  - г) шудри.

3. Доберіть поняття, яке відповідає визначенню: «постійно діючий орган родової знаті в період гомерівської Греції, який вирішував усі найважливіші питання життя племені, разом з царем виконував судові функції»:
  - а) агора;
  - б) булле;
  - в) базилевс;
  - г) сенат.
4. Письмові відповіді римських юристів на запити імператора, що мали офіційне значення, називалися:
  - а) інституції;
  - б) сенатус-консульти;
  - в) конститції;
  - г) консультації.
5. У чому суть надання королем імунітетних грамот:
  - а) звільнення феодала з-під влади короля;
  - б) підтвердження прав феодала на володіння селянами;
  - в) передача всіх державних повноважень власнику маєтку;
  - г) надання земельного володіння.
6. Визначте дві «родини» міського права середньовічної Німеччини:
  - а) магдебурзьке;
  - б) берлінське;
  - в) любекське;
  - г) віденське.
7. Вища посадова особа Арабського халіфату, від імені халіфа керував державою:
  - а) чаті;
  - б) нубанда;
  - в) візир;
  - г) канцлер.
8. За наданою характеристикою визначте одну з провідних партій США: «утворилася у 1854 р. і в ній переважали буржуазія і фермери півночі»:
  - а) консервативна;
  - б) демократична;
  - в) республіканська;
  - г) лейбористська.
9. У чому суть принципу «делегованого законодавства», який діє в сучасній Великобританії:
  - а) позбавлення законодавчих повноважень монарха;
  - б) палата обшин отримала право самостійного ухвалення законів;
  - в) монарх передав право видавати закони парламенту;
  - г) кабінет міністрів має право видавати акти, які мають силу закону.
10. За формою управління сучасна Японія є:
  - а) конституційною монархією;
  - б) абсолютною монархією;
  - в) парламентською республікою;
  - г) президентською республікою.

II рівень

Дайте визначення термінам: сьогунат, домініон.

III рівень

1. Основні інститути феодалного права у країнах Західної Європи.
2. Тоталітаризм в Західній Європі у першій половині XX ст.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Опрацювання першоджерел	5
Реферат	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання роботи з *першоджерелами* є здатність студента тезово розкрити зміст запропонованого матеріалу. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Тестові завдання (10 питань)	1 бал за кожну вірну відповідь
Визначення термінів (2 терміна)	4 бали за вірне визначення
Теоретичні питання (2 питання)	6 балів за кожну вірну відповідь
Усього	30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

- Бачур, Б.С., 2005. *Історія держави і права зарубіжних країн*. Одеса: Астропринт.
- Бостан, Л.М., 2012. *Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник*. 2-ге видання, перероб. і доп. Київ: Центр навчальної літератури.
- Глиняний, В.П., 2005. *Історія держави і права зарубіжних країн*. Київ: Істина.
- Грубінко, А.В., 2014. *Історія держави і права зарубіжних країн*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
- Грубінко, А.В., 2015. *Історія держави і права зарубіжних країн: навчально-методичний посібник; словник-довідник*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ імені Володимира Гнатюка.
- Зайчук, О.В. ред., 2013. *Сучасна правова енциклопедія*. Київ: Юрінком Інтер.
- Ластовський, В.В., 2004. *Історія держави і права зарубіжних країн*. Київ: Дієз-продукт.
- Макарчук, В.С., 2006. *Загальна історія держави і права зарубіжних країн*. Київ: Атіка.
- Орленко, В.І., 2015. *Історія держави і права зарубіжних країн: посіб. для підготовки до іспитів*. К.: Ін Юре.
- Трофанчук, Г. І. упоряд. 2008. *Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: Навч. посіб.* Київ: Юрінком Інтер.
- Трофанчук, Г.І., 2013. *Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник*. Київ: Юрінком Інтер.
- Хома, П.М., 2015. *Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник*. Київ: Каравела; Львів: Новий Світ-2000; Магнолія плюс.
- Шевченко, О.О., 2008. *Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів*. Київ: Вентурі.

10.2. Допоміжні джерела

- Балух, В.О. та Коцур, В.П., 2005. *Історія Стародавнього Риму. Навч. пос.* Чернівці: «Книги – XXI».
- Бернхем, В., 1999. *Вступ до правової системи США.* Київ: Україна.
- Войтович, Л.В., 2011. *Історія Візантії. Вступ до візантистики.* Львів: Апріорі.
- Дейвіс, Н., 2012. *Європа: Історія.* Переклад з англійської П. Тарашук, О. Коваленко. Київ: Основи.
- Іваницька, О.П., 2011. *Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002): навчальний посібник.* Вінниця.
- Проценко, О. та Лісовий, В. упоряд., 2008. *Консерватизм: Антологія.* Київ: Простір, Смолоскип.
- Лубський, В.І., 1997. *Мусульманське право: Курс лекцій для студентів вузів.* Київ: Вентурі.
- Орач, Є.М. та Тищик, Б.Й., 2012. *Римське приватне право. Підручник.* Київ: Ін Юре.
- Ригіна, О.М., 2011. *Історія держави і права Сполучених Штатів Америки: Новітній час (1914 – 2008 рр.): Курс лекцій.* Дрогобич: Вид-во «Коло».
- Рубель, В.А., 2007. *Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність.* Київ: Аквілон-Прес.
- Тищик, Б.Й. ред., 2006. *Історія держави і права зарубіжних країн. Середні віки.* Львів: Світ.
- Тищик, Б.Й., 2008. *Історія держави і права Франції (1789 – 1918 рр.). Навч. пос.* Дрогобич: Коло.
- Тищик, Б.Й., 2011. *Німеччина: історія державності і права (IX ст. – початок XXI ст.). Навч. пос.* Львів: Тріада плюс.
- Тищик, Б.Й., 2012. *Історія держави і права Австрії та Австро-Угорщини (X ст. – 1918 р.). Текст лекцій.* Львів: Вид. центр юрид. Ф-ту ЛНУ ім. Івана Франка.
- Тищик, Б.Й., 2012. *Польща: історія державності і права (X – початок XXI ст.). Навч. пос.* Львів: Світ.
- Тищик, Б.Й. ред., 2013. *Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.).* Львів: Світ.
- Тищик, Б.Й., 2013. *Історія держави і права Італії. (Новітній час: 1918 – початок XXI ст.). Текст лекцій.* Львів: Вид. центр юрид. Ф-ту ЛНУ ім. Івана Франка.
- Шимон, С.І., 2006. *Цивільне та торгове право зарубіжних країн: навчальний посібник.* Київ: КНЕУ.

10.3. Інтернет-ресурси

- <http://pravoznavec.com.ua> – Електронна бібліотека юрид. Літератури
- <http://pravo.biz.ua> – Електронна юридична бібліотека
- <http://jurisprudence.com.ua> – Юридичний портал
- <http://www.lawukraine.com> – Каталог українських правових ресурсів